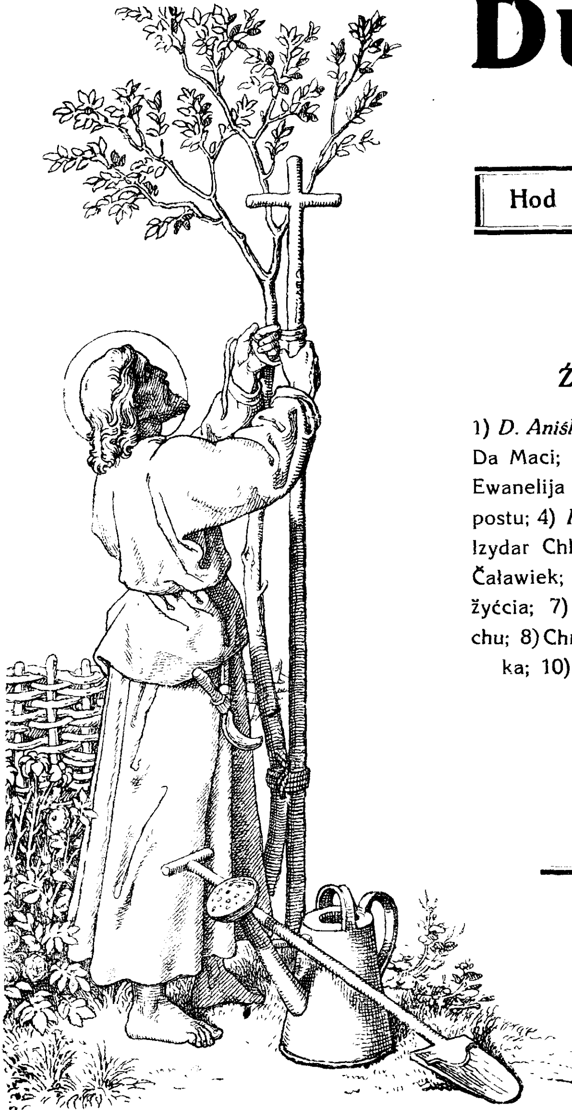
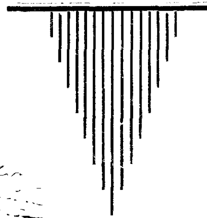
CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

Hod II — — Nr. 3.

ŹMIEST.

1) *D. Aniśko*—Wiera i čyn; 2) *M. K.*—Da Maci; 3) *Ks. Ad. St.* — Lekcyja, Ewanelija i nawuka na I niadzielu postu; 4) *Ks. P. Tatarynowič*—Światy Izydar Chlebarob; 5) *Dr. M. A.* —Čaławiek; 6) Z relihijna-kaścielnaha žyćcia; 7) Adusiul i ab usim patrochu; 8) Chronika; 9) Paštowaja skrynka; 10) Kalendaryk; 11) Žarty.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ
WYCHODZIĆ RAZ U DWA TYDNI

Padpisnaja cana z pierasyłkaj:

na hod	8 zał.
na paŭhoda	4 „
na 3 mies.	2 „
na 1 „	80 hr.

ABWIESTKI źmiaščajucca tolki na WOKŁADCY.

Kaštujuć: Celaja staronka	80 zał.
1/2 „	40 „
1/4 „	20 „
1/8 „	10 „

ASOBNY NUMAR KAŠTUJE 30 hr.

Adras redakcyi i administracyi:

WILNIA, Zawuł. św. Mikałaja Nr. 8, kw. 3 (Wilno, zaul. św. Mikołaja 8 — 3)

Redaktar pryjmaje ad 9 — 12 i ad 5 — 6.

PIERASYŁKA APŁAČANA RYČAŁTAM

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIŚ.

Wychodzić raz u dwa tydni.

Hod II.	WILNIA, 10 LUTAHA 1929 h.	Nr. 3.

WIERA I ČYN.

Narod naš wieryć u Boha, ale nia ŭmieje žyć pa chryścijansku. Ja heta baču i pišu da wiedama tych, chto maje jaho nawučyć, jak heta žyć pa božamu, pa chryścijansku.

Niekatoryja z našych bratoŭ žywuć tak, jak-by nia było na świecie ni Kaścioła, ni światych Sakramantaŭ, žywuć wykłučna dačasnaściaju, a ŭ Boha wierać.

Možna lohka zaŭważyć jašče, jak u niadzielu i świata nia kožny, chto moža, idzie da kaścioła, jak adzin adnamu robić prykraść, nawat publična, prad inšymi ludźmi.

Dalej — praklon, swarka, abmowa, brydkija słowy i łajanki, zababony — heta kazaŭ-by štodzienny chleb našaha sielanina. Hetych niapryhožych krasak poŭna ŭ žyćci našych ludcoŭ. Spatykajem my ich i ŭ chacie našaha wiaskoŭca i za chataj, pry pracy i pry adpačynku. Usiudy praklon, usiudy kłaćba, usiudy swarki, usiudy licha.

Moža chto skaža, što tut ničoha niama dziŭnaha, heta zwyčajnyja hrachi, jakich pa ŭsim świecie poŭna. Heta jano tak, ale najważniejšaje jość toje, što tut u nas heta ŭsio robicca i časta wielmi nia ličycca, što heta robicca kiepska! Naš čaławiek robić heta ŭsio niaświedama; jamu moža pa jaho niaświedamaści Boh i nie paličyć čahości hetaha za hrech, ale nam, što bačymo heta, nia možna dapuścić, kab narod žyŭ u takim maralnym paniżeńni

Chacia, praŭda, u našym narodzie možna bačyć i pieknyja cnoty chryścijanskija, jak pabožnaść, ciarpliwaść, pakora, skromnaść u žanočaj wopratcy, čystaść dziawočaja i inš. Heta jano dobra, ale što jość błahoje, toje treba staracca wykaranić. Treba šukać na heta lakarstwa, treba šukać sposabaŭ, jak nawučyć narod žyć sapraŭdy pa chryścijansku, bo łohka skazać „nawučyć", ale trudna heta wypaŭnić. Adnak wytrywałaja ŭ hetym kirunku praca pawinna dakanać swajho.

Dyk usie tyja, što majuć pawinnaść pryčynicca da pašyreńnia Waładarstwa Božaha na ziamli, niachaj heta prymuć pad uwahu, pieradusim duchawienstwa, katoraje z abawiazku paklikana da pracy nad narodam, a dalej kožny čaławiek świecki, katory pačuwajecca, što moža što-kolečy zrabić u hetym kirunku; a zrabić moh-by, aby tolki chacieŭ, kožny, nawat nie kaniečnie wučony, treba tolki zrazumieńnia sprawy i achwoty.

Mnoha ŭ hetym mohuć tak-ža być pamocnymi dobryja hazety, knižki.

Tak, treba, zaniacca chryścijanskim uzhadawańniem narodu, bo hetaha ŭ nas wialikaja niastača. Treba zaniacca pracaj nad narodam, kab wiera i čyn išli ŭpary.

D. Aniśko.

DA MACI.

Nia płač, maci,
Nia płač, maci,
Pa synku swaim!

Nie pajšoŭ jon
Prapadaci
Dy ŭ bary hłuchim.

A pajšoŭ jon,
Rodna maci,
Praŭdańku šukaci.

Dyj znajšoŭ jon
Praŭdu tuju
Ŭ sercajku swaim.

Nia płač, maci,
Nia płač, maci,
Pa synku twaim!

M. K.

LEKCYJA, EWANELIJA I NAWUKA NA I NIADZIELU POSTU.

I.

Braty, napaminajem was, kab nie nadarma prymali wy łasku Boha. Bo skazaŭ Jon: u časie spryjajnym ja ciabie pasłuchaŭ i ŭ dzień zbaŭleńnia pamoh tabie. Woś ciapier čas spryjajny, woś ciapier dzień zbaŭleńnia. Nie dajučy nikomu zharšeńnia, kab nia było zhaniena służeńnie naša, ale ŭwa ŭsim wykazwajem my samych siabie, jak słuh Božych: u wialikaj ciarpliwaści, u biedach, u patrebach, u trudoch, u pabojach, u wastrohach, u niazhodach, u pracy, u čuwańniach, u pastoch, u čystaści, u nawucy, u wialikadušnaści, u dabradušnaści, u Duchu Światym, u lubowi ščyr j, u słowie praŭdy, u mocy Božaj, z aružžam sprawiadliwaści sprawa i źlewa, praz chwalbu i źniawahu, praz błahuju i dobruju sławu; jak-by zwodniki, ale my praŭdziwyja, bytcam jakija čužyncy, a wiedamyja, moŭ pamioršyja, a woś żywiom, jak karanyja, ale niezamučanyja, kazaŭ-by sumnyja, a zaŭsiody wiasiołyja, usioroŭna što ŭbohija, a mnohich zapamahajem, jak-by ničoha niamajučyja, a ŭsio majučyja. (II Kar. VI, 1 — 10)

II.

U heny čas Ducham zawiedzieny byŭ Jezus na pustyniu, kab byŭ spakušany praz djabła. A kali prapaściŭ sorak dzion i sorak nočaŭ, pačuŭ hoład. I prystupiŭšy spakuśnik skazaŭ Jamu: kali ty Syn Boży, skažy, kab hetyja kamieńni stalisia chlebam. Jon adkazwajučy hawaryŭ: napisana jość: nie adnym chlebam żywie čaławiek, ale ŭsiakim słowam, što wychodzić z wusnaŭ Božych. Tady ŭziaŭ Jaho djabał u światy horad i pastawiŭ Jaho na wiersie świątyni i skazaŭ Jamu: kali ty Syn Boży, kińsia ŭniz, bo jość napisana, što aniołam swaim zahadaŭ ab tabie i na rukach paniasuć ciabie, kab ty prypadkam nia ŭdaryŭ ab kamień nahi swajej. Kaža jamu Jezus: takža napisana: nia budzieš pakusić Pana Boha twajho. Uznoŭ uziaŭ Jaho djabał na haru wielmi wysokuju i pakazaŭ Jamu ŭsie carstwy świetu i ich sławu i skazaŭ Jamu: heta ŭsio tabie dam, kali ŭpaŭšy pakłonišsia mnie. Tady kaža jamu Jezus: adydzi, šatan! Bo jość napisana: Panu Bohu twajmu kłaniacca i jamu adnamu służyć budzieš. Tady pakinuŭ jaho djabał, a woś anioły prystupili i słužyli Jamu.

(Mat. IV, 1 — 12).

III.

Ab kušeńni Chrystusa na pustyni padajuć nam až try Ewanelisty: Mateuš, Marak i Łukaš. Raskazwajuć jany, što paśla chrostu ŭ Jordanie, kirawany Ducham Światym, Chrystus adyšoŭ na pustyniu, kab byŭ tam spaku-

---

Ks. P. Tatarynowič.

Światy Izydar Chlebarob.

„U pocie cała twajho spażywacimieš chleb, až pakul nia wierniešsia ŭ ziamlu, z katoraje ty ŭziaty“. (Gen. 3, 19)

Taki woś ćwiordy zahad Boży wynieśli z saboju prabaćki našy z raju. A spaŭniajučy jaho potym nikoli nie rasstawalisia z toju dumkaj, što Boh jość nia tolki sprawiadliwy, ale j miłaserny. Dyk widzieli ŭ pracy swajej nia tolki karu, na katoruju sami zasłužyli, ale j zasłuhu na Božaje bahasłaŭleńnie dyj darohu da nowaha swajho adradžeńnia.

I dla nas praca była-b mnoha pryjamniejšaj, kab i my hetak jaje aceniwali.

Chto-ž nia wiedaje z nas, skolki praca, asabliwa ziemlarobskaja, daje čaławieku zadawaleńnia, baronić jaho ad zhubnych spakusaŭ dy pahłyblaje ŭ im žyćcio maralnaje, relihijnaje!

Čamu sialanie, našy ziemlaroby, pamima biazbožnych upływaŭ dasiul astalisia hłyboka relihijnymi?

Niachaj sabie biazbožniki skolki chočuć bubniać, što ciamnata jość pryčynaj pabožnaści sielanina — ja žyćcio addam za toje prakanańnie, što ziamielka rodnaja, katoraja nadzialaje ziemlaroba Božym daram — uradžajem, jość dla jaho mudraj, światoj knihaj, z jakoje, moŭ toj wialiki wučony Newton, čerpaje jon nawuku ab Dobrym Usiemabutnym Bohu.

Kožnaje, kinutaje mazalistaju dałanioju, ziarnio, što biez dalšaje pracy chlebaroba budzicca da žyćcia, zmušaje hetaha-ž chlebaroba z udziačnaściu skłaniać hołaŭ pierad niejkaj tajomnaj, mahutnaj Siłaj, što ciahnie heta ziernie ŭ horu.

Moc hetaja nia jość ślapoj siłaj pryrody, moc heta jość razumnaja, nadpryrodnaja.

Ci-ž nia čuje haspadar nad saboju Božaj, baćkaŭskaj-apieki, kali wyjdzie światoj ranićkaj u pole, hdzie poŭnyja, śpiełyja kałaski, wykarmlenyja tajomnaj siłaj žyćciadajnych sokaŭ ziamli, napojenyja ciopłym daždžom i sierabrystaj rasoju dy wypieščanyja łaskawym soniejkam — jamu kłaniajucca, abiacajučy bujny umałot?

Abo ŭ niadzielku wiečaram, siedziačy na pryźbie, dy hledziačy na swoj dabytak, idučy z pašy, ci-ž nia ŭspomnić z udziačnaściaj Niabieskaha Apiakuna?

Čaho-ž bo warta była-b praca sielanina, kab nia Božaja, žyćciadajnaja siła i apieka! Adzin tolki Boh maje ŭ sabie poŭnaje žyćcio i hetym žyćciom z wialikaj dabraty swajej nas abdarajel...

Abo chto-ž nie adčuje toje wialikaje dabraty Božaje, kali padčas niadzielašniaje Mšy nad pabožnaju hramadoju ŭznosicca św. Hostyja i bahasławić tyja paletki, sady i łuhi kwiacistyja, i smalisty pach baroŭ sasnowych, i krynicy lustranyja, čystyja dy ručai bystryja i dušy ludzkija, poŭnyja dobraje wolil...

šany praz djabła. Było heta, pawodle staradaŭnaha prakanańnia tamtejšych žycharoŭ, u harystaj pustyni Kwarantana, u Judei, na zachad ad Jerycha.

Spakušwać kaho — znača prabawać, dakučać, praśledawać. Praz swajo kušeńnie, paddaŭšysia jamu dabrawolna, Chrystus chacieŭ pakazać nam, što Jon, staŭšysia čaławiekam, apriača hrechu, uwa ŭsim da nas padobny. *„Uwa usim pawinien byŭ być da bratoŭ padobnym... Bo ŭ čym sam ciarpieŭ i byŭ kušany, zdolny pamahčy i tym, što jość kušany"* (Žyd. II, 17-18), *„Bo nia znajem najwyšejšaha kapłana, jaki nia moh-by spahadnym być słabaściam našym, ale spakušanaha na padabienstwa ŭ-wa ŭsim, apriača hrechu"* — (Žyd. IV, 15) — kaža św. Pawał Apostał.

Wialikija i światyja prodki Chrystusa Majžeš, Elijaš i inš., rychtujučysia da wialikich i światych spraŭ, praz sorak dzion i nočaŭ prabywali na malitwie i ŭmiarćwieńni. Rychtujučysia da publičnaha nawučańnia, Chrystus tak-ža praz sorak dzion i nočaŭ prabywaŭ u horach dzikoj pustyni, siarod bujnych wietraŭ i dzikich źwieraŭ, ničoha nie spažywajučy, žywučy tolki duchham i razwažańniem spraŭ Božych. Tut až try razy djabał udaryŭ swajej napaściaj na Chrystusa, žadajučy złamać dušu Jaho, žadajučy spynić Jaho sprawu adkupleńnia rodu ludzkoha,

* * *

1. Prapaściŭšy sorak dzion i sorak nočaŭ na pustyni, Chrystus adčuŭ wialikuju patrebu ježy. U hetuju najciažejšuju dla Jaho časinu prystupaje spakuśnik i kaža: čaho ty mučyšsia, ty-ž bytcam syn Božy, a kali ty hetki sapraŭdy, dyk kamieńni pieramiani ŭ chleb i pažywisia. Hetak kusiačy žadaŭ jon, kab Chrystus, paddajučysia jaho pakusie, sumliwacca pačaŭ u swaju Božuju mahutnaść i kab nie dapiaŭ swajej mety.

Ale Chrystus, ani adkazwajučy, ci jość synam Božym, ani ŭžywajučy swajej mocy Božaj, zajawiŭ swajmu spakuśniku wialikuju praŭdu, što nia tolki chlebam žywie čaławiek, ale takža i słowam Božym. Adkazaŭ Chrystus djabłu sławami Mojžeša, jaki hawaryŭ da žydoŭskaha narodu na pustyni: *„Mučyŭ ciabie Boh niedastatkam i daŭ tabie ježu mannu; jakoj nia znaŭ ani ty, ani baćki twaje, kab pakazać tabie, što nie adnym chlebam žywie čaławiek, ale ŭsiakim słowam, što wychodzić z wusnaŭ Božych".* *(Deut. VIII, 3)*

Hetymi sławami paćwierdziŭ Chrystus adwiečnuju praŭdu, što žyćcio naša, choć i karystajecca dačasnaściaj, materyjaj, chlebam štodziennym, ale apiracca jano pawinna na relihii, na Bohu.

Dyk jak-ža mylajucca tyja ŭsie, jakija, nie biaručy pad uwahu spraŭ Božych, zakonaŭ du-

---

Boh u ćwiordy zahad maralnaje pracy uławyŭ adnačasna naša ščaście dy swajo bahasłaŭleńnie, a sercy mnohich ludziej, asabliwa-ž našaha biełaruskaha narodu, prywiazaŭ da čornaje barazny.

Dyk i lubim-ža my našu rodnuju ziamlicu za chlabok, katorym nas kormić, za ŭłožany ŭ jaje naš krywawy mazol, za mahiły baćkoŭ, katoryja daŭno ŭžo snom wiečnym u joj spačywajuć... Ach, jak lubim!...

Ale ž my nie dla ziamli praznačany, a dla ščaścia nadpryrodnaha, dyk musimo hetuju luboŭ i prywiazanaść da ziamli kirawać tak, kab jana zbližała nas da našaha wiečnaha praznačeńnia, a nie addalała ad jaho. Słowam, pracu, da jakoje zmušaje nas stan naš, my pawinny wykarystywać da našaha maralnaha postupu, dla našaha zbaŭleńnia.

I

Raskažu woś tut ab žyćciu adnaho sielanina, katory, budučy ubohim, prostym chlebarobam, patrapiŭ stacca światym, wialikim uhodnikam Božym i ŭzoram dla druhich.

Daloka ad nas na paŭdni lažyć kraj, katory nazywajecca Hišpanijaj. Z troch staron kraj hety abmywaje siniaje mora, katoraje zdarowym, wilhotnym podycham swaim miarkuje sonječnuju śpioku. Leta adnak tam wielmi haračaje. Daśpiawajuć tam cytryny, winahrad, spažyŭny kaštan dy inšyja płady, jakija ŭ našym krai nie mahli-b daśpieć dziela niedachwatu ciapłaty. Uradžai tam zaŭsiody bywali dobryja, dyk i narod byŭ bahaty i ščaśliwy.

Paźniej, jak pačali z nowa-atkrytaje Ameryki prywozić tudy karablami załata, sierabro i darahija kamieńni — narod zbiadnieŭ i zmarnieŭ, bo, razłašany zamorskim zyskam, što-raz bolš i bolš adrywaŭsia ad rodnaha zahonu, hetaje najpaŭniejšaje kapalni załata, zaprapaściŭ haspadarku i, pamima prywožanych iz za mora bahactwaŭ, kraj zusim zhaleŭ. Musiŭ zhaleć, bo narodny dastatak u krai ziemlarobskim pawinien pradusim apiracca na bahatym, dobra zahaspadarawanym sialanstwie. A hdzie ŭpadaje ziemiarobstwa, tam raniej, ci paźniej musić nastupić ahulnaja halita.

Daŭniej kraj heny sławiŭsia z swaje hłybokaje pabožnaści — siahońnia-ž susim zmianiŭsia. Siahońnia zamiest miłaści Boha j bližniaha usiudy kałatnia dy hryźnia roznych partyjaŭ.

Woś u hetym krai hadoŭ užo bolš za wosiemsot tamu nazad (kala 1110 h.), niedaloka stalicy Madrytu, žyło dwoje pabožnych i pracawitych ludziej. Ułasny wuzki zahončyk, jaki mieli, nia moh ich wyžywić, dyk chadzili na rabotu da bahaciejšych susiedziaŭ; a to hroš siaki taki ŭtarhawali za warywa, ci płady swajho, choć małoha, harodu dy tak karmili swaju ŭbohuju žytku. Pamima adnak biednaty radaść hasciła zaŭsiody ŭ ich chatcy, bo čystaje sumleńnie i achwotnaja praca była asałodaj u ichnim hory. Jak usie dobryja ludzi, tak i jany žadali mieć

šy čaławieka, usio žyćcio jak asabistaje, tak i hramadzkaje budawać imknucca na adnym tolki dabrabycie materjalnym, nia rupiačysia ab žyćcio ludziej maralnaje, duchowaje!

* * *

2. Paciarpieŭšy pieršym razam niaŭdaču, djabał nacisnuŭ na Chrystusa druhi raz. Uziaŭ jon Jaho, pieranios u Jeruzalem i pastawiŭ na wiersie światyni. Tut uznoŭ spakuśnik imkniecca da taho, kab wyklikać sumniŭ u Chrystusa, što Jon sapraŭdy Syn Božy. Djabał kusić Chrystusa, kab Jon, kali sapraŭdy jość Synam Božom, dziela proby nie bajaŭsia kinucca ŭniz. U hetym wypadku spakuśnik paklikajecca nawat na słowy psalmu, dzie haworycca ab poŭnaj biaspiečnaści čaławieka, jaki całkom u Božuju apieku addaŭsia, *„Bo aniołam swaim zahadoŭ ab tabie, kab ścierahli ciabie na darohach twaich, kab ty prypadkam nia ŭdaryŭ ab kamień nahi twajej".* *(Ps. 90, 11-12).*

Adnak i hety, choć chitry, napad djabła na Chrystusa byŭ daremny. Chrystus i na hety raz nia wyjaŭlajučy swajej mocy Božaj dziela pustoj tolki pyšnaści, dziela namowaŭ ducha złoha, tak-ža sławami św. Pisańnia wykazwaje tyja pamyłki, jakija jon zrabiŭ-by, kalib pasłuchaŭ našeptaŭ spakuśnika, bo napisana jość: *„Nia budzieš pakusić Pana Boha twajho" (Deut. VI, 16).* Hetymi sławami Chrystus kazaŭ djabłu, kab hety nie namaŭlaŭ Jaho akazwać moc Božuju biez patrebnaj pryčyny, tolki dziela pustoj pyšnaści i lohkadumnaści.

Hety mahutny prykład Chrystusa pakanańnia pakusy, jak-ža wymoŭna nas wuča, jak my majem zmahacca z lohkadumnaściaj, pyšnaściaj, pawiarchoŭnaściaj i ahułam z usim tym, što, praŭda, swaim bleskam paciahwaje nas, ale adnačasna addalaje ad Boha, ad praŭdziwaha žyćcia i wiadzie na biezdarožža!

* * *

3. Zły duch złosny i wytrywały. Woś jon užo dwa razy pakanany, adnak jašče raz prabuje swajej šatanskaj siły. Jon jašče raz prystupaje da Chrystusa, pieranosić Jaho na haru wysokuju, apiswaje Jamu ŭsiu panadnaść waładarstwa świetu: jaho blesk, bahaćcie, sławu. Dumajučy, što panadny abraz hety zakružyŭ haławu i źmiakčyŭ serca Chrystusa, spakuśnik z cełaj ahidaj pryrakaje nadzialić Chrystusa ŭsim henym waładarstwam świetu za adzin tolki pakłon jamu Chrystowy. Djabał, widać, dahadwaŭsia, što heny dziŭny čaławiek na pustyni jość Messyjašam, jaki jdzie pakanać zło i što dla hetaj mety, peŭnie-ž, patrabawać budzie Jon siły hetaha świetu. Hetu siłu spakuśnik i sulić Chrystusu, siabie wystaŭlajučy na Jahonaha sajuźnika.

Chrystus i na hety raz nia wyjawiŭ kim jość, ale wyjawiŭ spakuśnika, nazwaŭ ułasnym

---

dziaciej, kab było kamu ich padpierci ŭ hłybokaj staraści. Adnak hadoŭ niekalki žadańni ich nie spaŭnialisia. Ale jany nie narakali na Boha, wieračy mocna, što Boh sam lepš wiedaje, čaho čaławieku treba. Pakora hetaja i zhoda z wolaju Božaj biez naharody nie astalisia.

Niezabawam u skromnaj ich chatcy pačuŭsia płač małoha dziciatki, katoramu na chryście dali imia Izydar.

II.

Z nowaju asobaju zawitała ŭ dom nowaja radaść. Ščaśliwyja baćki štodzień uhladalisia ŭciešnym wokam, jak synok ich padrastaŭ, raźwiwaŭsia j krapčeŭ dyj razumnieŭ, napaŭniajučy kožny kutok swaim dziciačym ščebietam.

U paŭdni, jak zmorany pracaj baćka waročaŭsia z pola na abied, widzieŭ biehajučaha la domu chłapčuka, braŭ jaho na ruki i tuliŭ da siabie, a nia wiedaŭ taho, što z henaha małoha chłapčaniaci wyraście kaliś muž wialikaj pabožnaści i cnoty, katoramu ludzi na aŭtary česć addawacimuć.

Ale ŭ žyćci ludzkim zaŭsiody radaść z smutkam iduć u pary. Jak pa jasnym, sonečnym dni nastaje panuraja, chałodnaja noč, tak paśla radaści prychodzić hora.

Nie abminuła biada i Izydarkawych pabožnych baćkoŭ. Miły synok ich ciažka zachwareŭ. Paśla ciažkaha pracawitaha dnia nastupiła tady dla ich dakučliwaja, biazsonnaja noč pry kałyscy chworaha dziciaci. Pamima taho nia čutno było tam ni narakańniaŭ, ni skarhaŭ, ni praklonaŭ, ale ŭ malitwie šukali palohki, ciarpliwaści i siły dla pieražyćcia henaha hora.

U takoj dbałaj apiecy Izydarka chutka padrastaŭ, ciešačy baćkoŭ swaimi šlachotnymi pastupkami i norawami dy dajučy prykład susiedzkim synom. Prykładnaja praca i pabožnaść baćkoŭ była dla Izydarki najlepšaju školaj cnoty pracawitaści i sumlennaha, dy akuratnaha spaŭniańnia swaich abawiazkaŭ. Dobraje dzicia achwotna słuchała matčynych nawuk ab patrebie ščyraje malitwy, čystaty cieła j dušy, jak swajo šanawać dy nie hnacca na čužoje.

Z uschodam sonca ŭstawała ŭsia ich siamja i, čysta pamyŭšysia, klenčyła pierad abrazami da ščyraje, haračaje malitwy, wiedajučy, što chto z Boham — z tym i Boh i što spakusy nia majuć prystupu da dušy ŭzmacawanaje malitwaj i dobraj pastanowaj.

Paśla malitwy i skromnaha śniedańnia śpiašyli ŭsie da pracy: baćka z kašom warywa išoŭ na rynak, abo na rabotu da susieda, matka pačynała ŭwiwacca la swaje chatniaje haspadarki, a Izydarka hnaŭ žywiołu na pašu. Pryhledźmasia bližej tut światomu pastušku našamu, kab i ŭ henych dziacinnych jahonych pastupkach daśledzić aznaki światašci. Pradusim staraŭsia jon znajści žywiole, jak najlepšuju pašu, kab nia pryhnać jeje damoŭ hałodnuju. Wiedama-ž, nia šukaŭ jaje Izydarka ŭ škodzie. Pasučy, wielmi škadawaŭ skaciny, nikoli jaje nia biŭ, chiba tol-

jaho imiem i adahnaŭ ad siabie, ćwierdziačy adnačasna, što adnamu tolki Bohu kłaniacca i słužyć treba.

Dla nas zhetul pływie wialikaja nawuka, što tady my tolki źjaŭlajemsia praŭdziwymi i ščaśliwymi ludźmi, kali duša naša wolnaja ad usiej prynady władarstwa świetu, a niawolniki my, kali duša naša ŭputałasia, paddałasia i pašła na słužbu ŭsiamu tamu, što materjalny hety świet jej sulić!

* * *

Dyk za radaj samoha Zbaŭcy našaha čujma i malimosia, kab spakusa nas, a spakusu my daloka minali. Kali-ž žyćcio z joju źwiadzie nas, zmahajmasia, padnosiačy wočy dušy našaj na dzikija hory Kwarantany, dzie Wučyciel naš Boży zmahaŭsia z spakusaj i dzie pieramoh jaje z mahutnym, niedasiažnym tryumfam. Amen.

Ks. Ad. St.

ČAŁAWIEK.

Nia dziwa, što čaławiek Boha ściamić nia moža, kali toj-ža čaławiek i sam siabie słaba znaje, choć užo tysiačy hadoŭ i ŭ miljonach adzinak žywie na ziamli. Pawiažam našy dumki ab čaławieku dziela jasnaści ŭ 3 snapki:

I. ab čaławieku — adzincy,
II. ab čaławieku — siamji,
III. ab čaławieku — hramadzie.

I Čaławiek adzinka.

1. Pryroda čaławieka. Kožny adrazu zrazumieje, što nam tut nia jdzie ab apisowaje paniaćcie čaławieka, jak jon wyhladaje, chodzić, trymajecca, čym rožnicca ad źwiarat wonačna. My-b chacieli tut parušyć choć niekataryja dumki, čym jość čaławiek u sutnaści. Hreki, narod mudry, razważny, nazwali čaławieka małym świetam—*mikrokosmos*. My woźmiem za punkt wychadu hetuju nazowu čaławieka, bo jana, zdajecca, najlepš wyražaje naturu jaho. Być mikrokosmosam — małym świetam znača zmiaščać u sabie ŭ minijatury (ŭ źmienšanaj formie) ŭsio toje, što maje wialiki świet — *makrokosmos* h. j. toje, što wokał nas, pad nami, i nad nami... Świetam budziem zwać i praz świet razumieć *usio, što jość,* usio realnaje, usio istnujučaje, ci jano budzie ciełam, materyjaj, ci budzie ducham, pryrodaj, ci nadpryrodaj, słowam usio — što tolki nia jość Boham.

U hetak zrazumiełym świecie jość prynamsi piać kłas, piać hrup, na katoryja ŭsio realnaje raspadajecca. A jany woś jakija: materyja niažywaja (ziamla), materyja žywaja (raścina), materyja z čućciom, świedamaściaj (skacina, źwier), realnaść duchowaja (naša duša,

ki kryknuŭ, kab adahnać ad škody i to biez najmienšaj złości, biez praklonu. Tak łaskawa j pa ludzku abchodziŭsia z žywiołaju, što taja mieła niejkuju ŭwahu na jaho: chadziła za im, łasiłasia moŭ cialotka la matki. Chto bačyŭ henaha pastuška siarod swajej stady jdučaha z pola, toj nia moh ustrymacca ad padziwu i mimawoli pieranosiŭsia dumkaju ŭ tyja dalokija časy, kali pieršy čaławiek, nie zahidžany jšče hrachom złości, žyŭ u zhodzie z pryrodaju, z ŭsialakaju žywinaj jamu pryručanaj. Leŭ, abo tyhrys, padobna tady łasiŭsia la čaławieka, jak siańnia sabaka, ci kot, a pałachliwyja saranki, ci ptuški ad jaho nie ŭciakali, bo nie pračuwali ŭ jaho złości. Hodzien tady byŭ čaławiek takoje prywiazanaści žywin. Izydarka naš staraŭsia być padobnym da pieršaha niawinnaha čaławieka, ab katorym niaraz užo čuŭ ad baćkoŭ.

Wiečaram pašla wiačery prysłuchowaŭsia chłapiec razumnaj, zhodnaj hutarcy baćkoŭ, dawiedwaŭsia ad ich ab niaznanym jamu dahetul šyrokim świecie. A kali zmoranaja ciažkaju, ščyraju pracaj siamja heta, padziakawaŭšy Bohu za ščaśliwa prabyty dzień, zasnuła smačnym snom, ciš načnaja atulała ich ubohuju chatku, dy Boży anieł na biełych kryllach uzdymaŭsia k niebu, zanosiačy da Božaha tronu prośby - žadańni henych niawinnych sercaŭ.

Tak cicha i roŭna biehli im dni za dniami, hady za hadami. Chłapiec-ža ros i zbahačaŭsia ŭ cnoty dy miłaść u Boha i ŭ ludziej. U nia dzielku ci ŭ świata nikoli nie apuściŭ Mšy światoje j kazańnia, katoraha ŭsie dumki hłyboka nasiŭ u dušy, Bohu dziakujučy za ich tak, jak i za štodzienny chleb. Tam pačuŭ raz nawuku ab abawiazkach dziaciej pierad baćbami i tak henym praniaŭsia, što pamima swajho jašče dziciačaha wieku, pastanawiŭ iści z domu na słužbu, kab čym skarej pryniaści spracawanym baćkom padmohu. Ale matka, jak zaŭsiody kabieta, škadujučy jahonych maładych sił i nia choučy tracić z pad wačej swaje miłaje uciechi dy bajučysia złych spakusaŭ, jakich usiudy i zaŭsiody na świecie poŭna — nie pazwalała jamu addalacca z domu. Chłapca ŭziała za serca takaja luboŭ i pryjaźń matki i prykra jamu było łamać jaje wolu, ednak patrapiŭ jaje prakanać, što tym bolšuju zasłuhu miecimie prad Boham, kali žywučy siarod spakusaŭ im nia paddasca i słužačy ŭ ludziej wyrabić u sabie cnotu posłuchu. Kamuž-by nie spadabalisia takija mudryja dumki! Dyk nia ŭpirałasia doŭha pabožnaja kabieta i pabahasławiła małeha swajho rahotnička, wypraŭlajučy na słužbu.

III.

Niedaloka Madrytu žyŭ tady adzin bahaty haspadar Jan Wergas. Byŭ heta dobry wielmi čaławiek, ludzki, sprawiadliwy. Da jaho to Izydar staŭ na słužbu. Spačatku tam paświŭ skacinu. Paša była daloka ad domu, dyk časta prychodziłasia pastušku zadawoliwacca suchim kuskom chleba, pra ciopły abied nia było jak i du

anioły), realnaść wyšejšaja nad usiu pryrodu ciałesnuju i duchowuju (łaska Božaja).

Caławiek sausim słušna moža być nazwany mikrokosmosam, bo źmiaščaje ŭ sabie i łuča ŭ adno całaje ŭsie hetyja 5 čaścin, 5 klas bytu, katoryja my wyžej wyličyli.

I tak: a) čaławiek jość ziamla: padlahaje ŭsim prawom niažywoj materyi - fizyčnym, chemičnym, mechaničnym: skiń — razabjecca, zapali — zharyć i h. d.

b) čaławiek jość raścina: žywie, raście, množycca, adžyŭlajecca, wymahaje światła, ciapła, wilhaci, hruntu i h. d.

c) čaławiek jość źwier, bo apryč žyćcia raścinnaha moža warušycca, z miejsca na miejsca pierachodzić, maje świedamaść: čućcio i paznańnie prymityŭnaje, zmysłowaje.

d) čaławiek jość čaławiek: apryč usiaho, što wyšej skazana, čaławiek maje rozum, swabodnuju wolu, apryč žyćcia raścinnaha i źwiarynaha žywie žyćciom miljony raz bahacjejšym, jak hena, bo žyćciom duchowym: žyćciom nawuki, maralnaści, postupu, kultury i h. d.

e) čaławiek jość chryścijaninam, choć nia kožny jašče faktyčna, ale kožny juŗydyčna, z praznačeńnia. Być chryścijaninam znača žyć žyćciom saŭsim nadpryrodnaj łaski, być dziciom Božym, mieć supolnaje naśledstwa z Chrystom. Mnoha ŭžo takim žyćciom žywie, a ŭsie da jaho pryzwany. Mnoha dzičak užo zaščeplena, a ŭsie majuć być zaščepleny. Kali čaławiek tracić najwyšejšaje žyćcio chryścijanskaje ewanhielskaje — nia tracić praz heta rozumu — i ŭsich jaho naśledkaŭ, kali tracić rozum — nie pierastaje być źwieram, kali tracić čućcio, zmysły — nie pierastaje być raścinaj: žyć, adžyŭlacca, kali tracić najnižejšaje žyćcio — nie pierastaje być bałotam, ziamloj. Chto hetaha nie zrazumieje, toj nia wytłumačyć sabie mnohich trudnaściaŭ u žyćci.

Lohka chiba zrazumieć, što być čaławiekam u poŭnym sensie hetaha słowa — znača mieć i pahadzić u sabie u należnaj praporcyi ŭsie 5 čaścin: być źmiestam świetu — mikrokosmosam, a nia mieć u sabie tolki 4—3—2—1 čaści — heta znača — nia być čaławiekam u poŭnym sensie hetaha słowa, bo tady čaławiek (choć i budzie žyć, istnawać), ale nia budzie tym, čym jon pawinien być: *čaławiekam — poŭnym čaławiekam*, a nie ziamloj, trawoj, skacinaj, mudracom, aniołam! Pierarobki pryrody čaławiečaj hrozna mściacca nad čaławiekam.

(d. b.) *Dr. M. A.*

mać. Prychodziłasia ad inšych parabkoŭ dy pryhaniatych, spichajučych na jaho ŭsialakuju rabotu, ciarpieć ździeki. Adnak Izydar nie narakaŭ, achwotna spaŭniaŭ žadańni kožnaha. Pracawaŭ tak ščyra i achwotna, što, hledziačy na jaho z boku, zdawałasia, što praca hena jość tak dla jaho pryjemnaj, jak zabawa. Horšyja tawaryšy jahonyja, hultajawatyja, pačali až zajdrościć wajciajučy jaho za toje, što byccam jon padlizwajecca haspadaru swajeju pracawitaściu, staranaściu dy posłucham. Wiedama-ž, hultaj pracawitaha zaŭsiody nienawidzić.

Prywykšy doma da akuratnaha, pabožnaha žyćcia, Izydar i tut na słužbie, nie zważajučy na žarty z boku supracoŭnikaŭ, časta i ščyra maliŭsia i rozważaŭ Božyja praŭdy. Raz zwiarnuŭsia z prośbaju da Wergasa, kab pazwoliŭ štodzień rana bywać na Mšy św. Dazwołu nie atrymaŭ. Adnak nia hniewaŭsia, a pakorna zhadziŭsia z wolaju haspadara, achwiarujučy swaju prykraść na chwału Bohu. Biazbožnyja tawaryšy padchwacili henuju niaŭdaču Izydara i jšče horš dakučali jamu naśmieškami. Im heta było na ruku. Choć znašli prynamsi nahodu sahnać na im złość. Bryda, bač, i raspusta — nia moža ściarpieć cnoty... Izydar adnak trywaŭ pry swajom. Časta moładź ciahnuła jaho z saboju na ihryščy i dziaŭčata nadta-ž ŭśmiachalisia da pryhožaha junaka Izydara, a toj i wucham na't nia wioŭ na ich luboščy. Čyčstaja by kryštal jahonaja duša čuła swaju zhubu i niebiaśpieku na henych hulniach, dyk uciakała ad ich i druhich jašče za saboju adwodziačy.

Ni adzin tut moža małady čytač z peŭnym niedawieram dziwicimiecca, jak heta, kab Izydaru, maładomu chłapcu dy nie chaciełasia časami pahulać!... Čamu nie chaciełasia, — lubiŭ i jon wiesialicca, dyj wiasialiŭsia Ale Izydar lubiŭ takuju zabawu, ŭ katoraj harmonijna adpačywała i cieła i duša i paśla katoraj jon čuŭsia padniesienym na duchu dy da dabra achwatniejšym.

Treba wiedać, što cnota zaŭsiody ŭ kancy biare wierch nad złom i musić spadabacca tym, katoryja spačatku jaje nienawidzili. Tak i tut: hledziačy na dobryja pastupki Izydara, dy jahonuju ščyruju dla ŭsich spryjajnaść, praciŭniki jahonyja pačali pamału da jaho prychilacca, a ŭ kancy j zusim palubili. Taki, bač, dobry prykład, dobry charaktar razbroiŭ j raspustu. Da Izydara z takoj pošanaj pačali ŭsie adnosicca, na't i sam Wergas, što ŭ jaho prysutnaści bajalisia nawiet słowa hruboje, niaprystojnaje wyskazać. Mimawiedna pawoli heny cichi, pabožny, światy chłapčuk pryciahaŭ da siabie ŭsich i wyjaŭlaŭ mahutny ŭpłyŭ.

Haspadar pačaŭ jaho ŭžo uważać za stałaha, darosłaha rabotnika, daŭ jamu paru waloŭ i poruč z starejšymi pastawiŭ jaho da pawažniejšaje pracy.

IV.

Nowaje stanowišča wielmi ŭścješyła maładoha našaha chlebaroba. Chutka pabieh u chleŭ,

Z relihijna-kaścielnaha žyćcia.

Katalickaja dabradziejnaść, jakaja znachodzicca badaj u-wa ŭsich krajoch ziamnoj kuli, u ličbach hetak wyhladaje: špitalaŭ i prytułkaŭ - dla starcaŭ 15.700, u jakich — 752.000 łožak i 135,000 pracujučych asob Ustanowaŭ wychawaŭčych 13 400, a ŭ ich 70.600 pracaŭnikoŭ. Lakarskich prychodniaŭ 96.300, u jakija štodnia siarednim prybywaje 2.389.600 chworych. Ustanowaŭ pamahajučych biednym siemjam 140.000 U hetych usich katalickich ustanowach 6.650.000 asob pracuje darma.

U Meksycy 13 śniežnia 1928 h. z stalicy da cudoŭnaha abraza Maci Božaj u Guadelupie adbyłasia wializarnaja pracesija, jakaja naličała 250,000 asob učaśnikaŭ.

Prezydenta respubliki Peru za jaho katalickaść św. Ajciec adznačyŭ miadalem Chrystusa-Waładara.

Fond abarony katalictwa Tawarystwa dapamohi relihijnaj ciarpimaści ŭ Njujorku 150 000 dalaraŭ praznačyła na pašyreńnie praŭdy ab katalickaj wiery.

U Čechasławakii ŭ 1925 h. byli skasawany takija światy, jak Nowy Hod, Try Karali, Uniebaŭziaćcie i inšyja. Woś-ža ciapier światočnyja henyja dni pryznany nanowa.

Katalicki dziaržaŭny ŭniwersytet u Fryburzie ŭ Swajcaryi sioleta maje 619 studentaŭ.

U Paryžy ŭ katalickim uniwersytecie studentaŭ sioleta znachodzicca 1893.

Misyjnych katalickich uniwersytetaŭ jość 11 u nastupnych haradoch: Pekinie, Šanhai, Tiensinie, Tokio, Bombai, Manhalope, Trychinopoli, Palemkofte, Kalkucie, Madrasie i Bejrucie. Wučycca tam bolš jak 5 tysiač studentaŭ.

Eucharystyčny Kanhres adbudziecca ŭ 1930 hodzie ŭ afrykanskaj Kartahinie z pryčyny 1.500-letnich uhodkaŭ naradžeńnia tam św. Aŭhustyna. U Paryžy pracuje ŭžo Kamitet dziela arhanizawańnia hetaha Kanhresu.

Kino na padmohu probaščam. U Francyi kataliackaje hramadzianstwa kuplaje kinowyja aparaty dla probaščaŭ, pracujučych u wiaskowych parachwijach Aparaty hetyja duža karysny dla relihijna-praświetnaj pracy probaščaŭ.

U S.S.R.R., jak piša rasiejskaja paryskaja časopiś „Wiestnik", relihijnaje žyćcio pawoli adradžajecca i arhanizujecca nanowa kala zastupnika patryarchi Sierhija. Tak zwanaja „Žywaja Cerkwa", jakaja rabiła sproby arhanizawać relihijnaje žyćcio pawodle planaŭ balšawickaj palityki, raskładajecca.

Pratest Arcybiskupaŭ i Biskupaŭ. 21 — 23 studnia siol. h. u Waršawie adbyŭsia Zjezd polskich Arcybiskupaŭ i Biskupaŭ. Na hetym źjeździe, miž inšym, prynіaty pratest praciŭ tych palityčnych partyjaŭ u Polščy, jakija pastawili sabie za metu zmahańnie z Kaściołam.

U Koŭnie 13—15 listapada min hodu adbyłasia narada litoŭskich biskupaŭ, jakaja pastanawiła da Rytuału dadać niekatoryja krajowyja papraŭki, a takža pastanawiła rychtawacca da ŭračystaści ŭhodkaŭ Wial. Kniazia Witaŭta.

Dačka anhlikanskaha biskupa Miss Dorothy Nickson pierajšła na katalictwa.

1000 hadoŭ prypadaje sioleta ad śmierci św. Wacława, apostała i patrona Čechii. Da światkawańnia hetaj uračystaści Čechi ŭžo rychtujucca.

---

ahledziŭ, nakarmiŭ swaje woliki, abrachmaniŭ ich da siabie. A jak čaławiek da skaciny, tak i skacina da jaho. Dyk nierazumnyja hetyja stwareńni, adčuli i zrazumieli tuju dabratu, wypływajučuju z čystaha serca, katoraje nikoli na't ruki na ich nie padniało, i jak umieli, tak staralisia jaho wolu spaŭniać. Nikoli Izydar nia mieŭ z imi kłopatu ci to padčas pašy, ci ŭ rabocie, ci wiartajučysia z sachoju z pola. Puhi na ich nia treba było nikoli, dy Izydar jaje i ŭ ruki nia braŭ. Choć nia čuŭ mo' jon našaje biełaruskaje prykazki, „nie pahaniaj kania puhaju, dy pahaniaj aŭsom" — adnak spaŭniaŭ jaje. Dobryja zwyčai Izydara adnosna skaciny naśledawali jaho supracoŭniki, parabki i chutka zmianialisia paradki, abyčai, praca, zmianiałasia žyćcio ŭ Wergasawym haspadarstwie. Pierastali buntawacca parabki, źmianiła norawy žywioła. Zakipieła praca, nastupiŭ paradak, ład, a za im pačali ŭzrastać i dastatki. Wergas nia moh hetaha nia prykmiecić. Dyk zdawoleny ŭsim hetym pazwaŭ raz k sabie Izydara i, pachwaliŭšy jaho za sumlennuju i prykładnuju pracu — padbawiŭ jamu płatu i naznačyŭ namieśnikam nad druhimi rabotnikami. Izydar, jak čaławiek sapraŭdy skromny, nia wielmi tak łapčywa rwaŭsia da nowaha, bolš adkaznaha stanowišča, nia lubiačy być pieršym, dyk špiarša adkazwaŭsia, potym adnak pryniaŭ henuju wyšejšuju słužbu, bo mieŭ jašče na ŭwiecie toje, što starym baćkom tre' było dawać štoraz bolšuju pomač.

Nowaja hena pasada nie razbudziła pychi ŭ sercy Izydara. Nie chacieŭ jon ničym adroźnicca ad druhich rabotnikaŭ i jak dahetul, z pazwaleńniem haspadara, zatrymaŭ pry sabie swaju paru wałoŭ, kab razam z druhimi jsci z sachoju na pole dy być ščyrym, prykładnym supracoŭnikam swaich tawaryšaŭ, a nie krykliwym pryhaniatym, što z bizunom, załažyŭšy na zad ruki, pachadžwaje dy panukiwaje. Idučy darohuju na pole, ci z pola zaŭsiody sam śpiawaŭ pabožnuju pieśniu i druhich da jaje zaachwočwaŭ. Pry darozie lubiŭ, bywała, zatrymacca la kryža dy adhawaryć paciery, razwažajučy napływajučyja ŭ dušu pabožnyja dumki. O, mnoha, mnoha čaławieku prychodzić dobrych dum u takoj chwilinie!

V

Izydar wielmi lubiŭ u wolnym časie zadumawacca nad swaim žyćciom. Ale nia mieŭ z kim hetymi dumkami padzialicca. Da baćkoŭ redka dawiedwaŭsia, bo było dałoka, na hulanki razam z maładziažaj nie chadziŭ — dyk pad upływam takoje samoty pačaŭ adčuwać naŭkruh siabie niejkuju pustatu. Woś tady pryšła jamu ŭ hołaŭ dumka, kab znajści sabie wiernuju, ščyruju tawaryšku žyćcia, z katoraju moh-by padzialicca swaim ščaściem. Nia wyjaŭljajučy nikomu swajho namieru, pačaŭ razhladacca kruhom siabie siarod znajomych dziaŭčat, adnak ani wodnaja z blizkich nie mahła jamu spadabacca. Nia lubiŭ jon lohkadumnych sakatuchaŭ, što adno pra stroi, pra hulni dy pra lubošču dumali.

Adusiul i ab usim patrochu.

Praha českaja na češć dziesiacihodniaha istnawańnia Čechasławakii załažyła biblioteku koštam 25 miljonaŭ karon českich. Biblioteka ŭžo naličaje 1 miljon kniżak.

U Sibiry wialikija marazy, dachodziać jany ŭ niekatorych miajscoch da 65 hradusaŭ.

U Złuč. St. Ameryki ŭ praciahu tolki šaścioch tydniaŭ pamiorła na hrypu 35.000 asob, a paŭtara miljona zachwareła.

Inwalidy, katoryja nie atrymliwajuć dapamohi, bo ŭ paru nie zarehistrawalisia, mohuć zarehistrawacca da kanca 1930 h. Hetak pastanawiŭ Sojm.

Zahraničnyja pašparty, pawodle pastanowy sojmawaj skarbowaj kamisii, majuć kaštawać tolki 17 zł. i 20 hr. Pastanowa heta ŭwojdzie ŭ žyćcio 1.IV.29 h.

Na adsročku ad służby wajskowaj majuć prawa tyja asoby, jakija majuć na swaim utrymańni niazdolnych da pracy baćkoŭ, udowaŭ, dziadoŭ, bratoŭ.

Biezrabotnych u Polščy astatnim časam naličajecca 134,255.

Pracaŭnikoŭ u wołaści, jak wyjaśniaje Min. Spr. Unutr., maje być: u wołaściach z 3 tys. nasialeńnia— 1 pisar i 1 pamocnik; u wołaściach, dzie nasialeńnia ad 3 tys. da 6 tysiač — 1 pisar, 1 pamocnik i 1 praktykant. U nas, zdajecca, bolš hetych pracaŭnikoŭ naličajecca.

U Waršawie astatnim časam na hrypu chwareła 10 tysiač asob.

Mussolini, italjanski dyktatar, zamiest ministraŭ, sam kiruje badaj usim. Jon sam jość ministram: spraŭ zahraničnych, unutranych, wajny, floty, latunstwa, profesyjanalnych sajuzaŭ, kalonijaŭ.

Kitajcy pakidajuć stary sposab ličeńnia času pawodle miesiaca i pierachodziać da našaha soniečnaha kalendara.

Polšč u lik doŭhu Amerycy astatnim časam zapłaciła 1.250.000 dalaraŭ.

Tunel pad wadoj. Francyju i Anhliju raździalaje kanal Lamanš. Jość prajekt prawieści tunel pad wadoj henaha kanału.

Na Madahaskary, francuskaj kalonii, znajšli wialikija słai kamiennaha wuhla. Ležyć nia hłyboka, abličajuć na 1 miljard tonn.

Drewa na budowu, kab było trywałaje i wolnaje ad usiakaha „hryba" prapuskajuć praz elektryčny tok.

Dwa zaćmieńni sonca ŭ 1929 h.: adno 9.V., poŭnaje, ŭ nas niawidočnaje i 1.XI widočnaje ŭ paŭdzionna-zachodniaj Polščy, častkowaje.

Abšar pad tytun u Polščy ŭ 1917 h. stanawiŭ 3.137 hektaraŭ. Najmienšy abšar, na jakim razwodzić tytun urad daje dazwoł, stanowić 500 hektaraŭ.

108 miljonaŭ litraŭ wodki ŭ Polščy wypili za minuły 19-8 hod. Abličana, što na kožnuju asobu, ličačy žančyn i dziaciej, prypała pa 3 z pałowaj litry. Ništo sabie!

Konkordat Watykanu z. Rumyniaj u najbližejšym časie rumynski ŭrad uniasie ŭ parlament dziela zaćwierdžańnia.

Nia krasnyja kaśnički dy malawanyja ščočki, ci paradny pasah jaho cikawiŭ, nie, — jon šukaŭ hłybokaje dušy i ščyraje, umiełaje rabotnicy. U takich turbotach i zachadach uciakło niezamietna Izydaru niekalki hadkoŭ i ŭžo dumaŭ, što nia sudžana jamu ažanicca. Adnak nie paddawaŭsia hłybokaj tusie, ci bieznadziejnaj rospačy pasła niaudačaŭ tak, jak mnoha siańniašnich łohkadumnych ryzykantaŭ, što nie asiahnuŭšy swaich žadańniaŭ kidajucca ŭ biezbiareżnuju rospač, abo adbirajuć sabie žyćcio. Silnych i šlachotnych duš i najbolšaja niaŭdača nia zdolaje złamać. Na rospač i samahubstwa puščajucca tolki nizkija, pyšnyja dušy, dy zajdrosnyja samaluby, katoryja wymahajuć ad žyćcia taho, čaho jano nia moža im dać. Izydar byŭ skromnym i ciarpliwym. I woś za henuju skromnaść i ciarpliwaść abdaryŭ jaho Boh urešcie tawaryškaj žyćcia. Skromnaja, miłaja, razumnaja, pracawitaja i pry tym nadzwyčajna pryhožaja sirotka Maryśka Torybia, ubohaja susiedka z rodnaje wioski, uspakoiła ŭrešcie jahonaje kachajučaje i šukajučaje ideału serca, addajučy jamu swaju ruku.

Spatkalisia pieršy raz, wiadomaž, nie na jhryščy, bo tam Izydar žonki sabie nia šukaŭ, spatkalisia, paznalisia j pakachalisia henyja anielskija dušy, jak by cudam, pry kaplicy Matki Božaje, što stajała adzinoka na kwiacistaj miažy Wergasawaha i Maryščynych haspadaroŭ pola. Pabožnaść i łuboŭ da Božaje Matki ich abaich tudy pryciahnuła, a supolnaja malitwa i pabožnaja pieśnia złučyła ich maładyja, haračyja, niawinnyja sercy. Tam časta u wolnaj chwilinie spatykalisia i pryjazna hutaryli z saboju Izydar i Maryśka, i što raz bolš paznawali adno druhoha, wykrywali adnalkowyja ideały i prywykali da siabie.

Čuli jany aboje, jak u dušach ichnich pawoli raście i ŭsplamianiajecca niejkaja tajomnaja siła ŭzajemnaje prywiazanaści, adnak nia śmieli adno druhomu ab hetym kazać. Malilisia ščyra da Boha, kab aświaciŭ ich łaskaju swajoju i pamoh paznać, ci heta była ščyraja, sapraŭdnaja i niawinnaja łuboŭ, ci sałamiany tolki, a moža, kryj Boža, i hrešny ahoń. I pad upływam łaski Božaje dy ciarpliwaha, ščyraha i razważnaha samapaznańnia prakanalisia, što Boh sudziŭ im razam žyć, što byli adno druhomu

---

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIC.
Z dazwołu J. E. Wilenskaha Katalickaha Arcybiskupa-Mitrapalita.
Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Ludwisarskaja wul. 1.

Chronika.

Padziaka za achwiary. J. E. Arcybiskup Wilenski, budučy prad Kaladami ŭ Rymie, zawioz afiary ŭ sumie 7.700 zł. na patreby Apost. Stalicy, za što atrymaŭ ŭ asobnym piśmie padziaku.

Uhodki wybaru i karanacyi św. Ajca prypadajuć 6 i 12 lutaha. Z hetaj pryčyny Wilenskaja Kuryja Mitrapalitskaja zahadała duchawienstwu, kab dni hetyja adznačyć adpawiednym nabaženstwam.

Pryhatawaŭčyja pracy da Synodu Dyecezalnaha nia spyniajucca. 18 studnia adbyłasia čarhowaja narada Kamisii pryhatawaŭčaj, jakaja abhawaryla mnoha spraŭ, źwiazanych z arhanizawańniem Synodu.

Kaściol a. a. Franciškanaŭ u Wilni, jaki paśla skasawańnia jaho carskim uradam addany byŭ pad haradzki archiŭ, maje być niezadoŭha addany ŭłaśnikam.

PAŠTOWAJA SKRYNKA.

Ks. B. P.: za 10 zł. dziakujem, hazetu pasyłajem. Ab žyćci św. Kiryła i Miafoda pišym da Was u asobnym piśmie.

Ks. B. I.: Za 10 zł. padziaka. Prošanyja knihi wysłali. Ci dajšli jany da was?

Ks. Dr. I. R.: Za 20 zł. padziaka. Ab materjale pišym da Was piśmo.

Ks. A M.: Škada, što nia možacie zapłacić choć zł. 8 za „Chr. Dumku". Ale raz heta tak, dyk pasyłajem našu časopiś Wam darma i dalej. Jak pabahaciejecie — zapłacicie.

Ks. J. C. i Ks. I. K.: „Chr. Dumka" pasyłajecca Wam akuratna.

Ks. P. M.: Duža dziakujem Wam za 8 zł. i za pamiać ab nas.

Ks. Fr. Č.: Za achwiaru dziakujem, jak syščym, dyk skarystajem.

A. A.: Za pamiać i za padmohu wialikaje Wam dziakuj.

Ks. St. H.: Prośbu Wašu spoŭnili, prošanyja kalendaryki wysłali.

Ks. O—K: prośbu Wašu spoŭnili. „Chr. Dumka" kaštuje na hod 8 zł.

D. A.: Atrymali, skarystajem. Uwahi Wašy choć sumnyja, ale praŭdziwyja.

I. S.: Prośbu Wašu spaŭniajem.

KALENDARYK.

Dni	N. styl	St. styl	Rymska-katal.	Hreka-katal.
P.	11	29	Zjaŭl. N. Dz. M.	Ihnata
A.	12	30	Eŭlalii	Troch Swiat.
S.	13	31	Papielec, Ryhora	Kira
Č.	14	1	Walenta	Trifona
P.	15	2	Faŭstyny i Jawity	Striteńnie Hasp.
S.	16	3	Juljana	Simeona
N.	17	4	1 Niadziela postu	Izid.
P.	18	5	Symona	Muč. Ahafii
A.	19	6	Kanrada	Wukoła Juljana
S.	20	7	Lawona	Pr. Pasternija
Č.	21	8	Feliksa	Teodara
P	22	9	Stal. św. Piotry	Muč. Nikifora
S.	23	10	Piotry, Dziamiana	Charłampija
N.	24	11	2 Niadz. postu, Macieja	O. mit. i f. Wł. W.
P.	25	12	Wiktoryny	Melecija

Žarty.

— Pazyč mnie 5 zł., ŭžo try miesiacy, jak nia maju čaho jeści.

— Jak heta — nia maješ čaho jeści, a čamu ŭ ciabie takaja morda taŭstaja?

Heta nie maja, heta majho dziadźki, u jakoha ja pazyčyŭ 50 zł. i jakija ŭžo prajeŭ.

* * *

— Ci wiedaješ, kum, jakaja rožnica miž majej žonkaj i radjo?

— Nie, nia wiedaju.

— Taja rožnica, što maja žonka dla hutarki nie patrabuje nijakaj anteny.

praznačany. Adnak doŭha jšče nie adważwalisia wyjaŭlać i prysiahać sabie luboŭ da śmierci. Jašče ŭsio čakali, jašče pytali siabie, ci nie astudzić čas ich lubowi... Až woś i čas pałažyŭ swaju piačać.

Peŭnaje światoje niadzielki wybraŭsia Izydar paśla Mšy Św. da domu Maryśki, kab adkryć swaju dušu prad joju dy paprasić jaje ruki. Zastaŭ jaje pry studni čerpaŭšuju wadu i adkryŭ joj swajo serca. Zastydałasia Maryśka, spuściła niawinnyja wočki dy zadumałasia na chwilinu. A potym prabawała tłumačyć, što jana ŭbohaja siracina, biez pasahu, nie mahčymie spoŭnić jahonych nadziejaŭ, što nie patrapić jak śled spaŭniać žanočyja abawiazki. Paznaŭšy adnak pahlady Izydara — nie spračałasia bolš — dała swajo słowa.

Cieraz niekulki tydniaŭ paśla zaručyn u niadzielu ranieńka klenčyli ŭžo našyja maładyja pierad Stałom Panskim, pierš čym złučylisia z saboju, jadnalisia z Boham; a pa Mšy taho dnia pry aŭtary prysiahnuli sabie wiečnuju miłaść. Haściej mnoha nie sprašali, wiasiella nie spraŭlali, choć maładziaž daŭno na jaho čakała. Zamiest marnawańnia hroša na muzyki dy harełku pasłuchajcie, što Izydar pa ślubie zrabiŭ: abyšli z maładoju swaju wiosku i razdali biednym pasah, katory im dobry Wergas darawaŭ na wiasielle. Dyk choć nia było hučnych muzykaŭ — adnak radaści i wiasiełła była poŭna ŭsia wioska i to nia hrešnaje, ale światoje radaści... Woś kaho abdzialili karawajem našyja maładyja. Dla ich toj byŭ najbližejšym swajakom, chto byŭ najbiedniejšy. Zatoje całaja wioska, a na't i dwornaja słužba, katoraj wiasiołyja nadziei choć i nia spoŭnilisia, bačačy heny piekny pastupak, bahasławili maładuju paru na ščaśliwaje žyćcio.

Dziwilisia z hetaha ŭsie, a najbolš intelihientny Wergas, katory pieršy raz spatkaŭ takich ščyra cnatliwych ludziej. Z pasiarod nawat wučonych, adukawanych ludziej takich jon nia bačyŭ. Praniaty hetym apisaŭ im na ŭłasnaść kusok pola i chatu.

Bačycie, darahija čytačy, jak spraŭdžajecca ŭ žyćci mudraja, ewanhielskaja praŭda: *„jakoju mieraju mierycie, takoju admierycca j wam"...*

(d. b.)